

CỤ BÀ PHAN BỘI CHÂU

NHẤT CHÍNH biên soạn

Cụ bà Phan Bội Châu như danh Cụ bà Thái thị Huyện sinh năm 1865, con bậc túc nho Thái văn Giai tại thôn Dục Nam, huyện Nam Dân tỉnh Nghệ An. Cụ bà là một tấm gương đang tiết liệt. Một tay quán xuyên việc nhà, thay chồng gánh vác chuyện gia đình, không bao giờ hé môi nói chồng lời nặng nề khiến cụ Phan phải buồn lòng mà xao lãng chuyện đại sự quốc gia. Cụ Phan khi còn trẻ, lúc vào Nam, khi ra Bắc ròng rã 5, 6 năm không về nhà. Cụ bà vẫn thất lưng buộc bụng quán xuyên ở gia. Lại những khi cụ Phan về nhà dất theo các đồng chí khách khứa đãi đằng nếm nớp suốt ngày đêm, cụ bà vẫn chu toàn mọi sự.

Năm 1924, Cụ Phan Bội Châu bị Pháp bắt giải về nước và bị người Pháp quản thúc tại Huế, cụ bà chỉ đến thăm chồng có nửa giờ đồng hồ, rồi lại lui thủ về quê Nghệ An lo chuyện gia đình quán xuyên. Suốt cả một cuộc đời, Cụ bà Thái thị Huyện hy sinh cho chồng, đảm đang, trung hậu khiêm từ. Thật là một tấm gương sáng của Phụ Nữ Việt Nam.

Cụ bà Thái thị Huyện sau khi về quê nhà, sống một cuộc sống

càng ngày càng khó khăn vì sự nghi ngờ của chính quyền Pháp và tay sai gây ra không biết bao nhiêu khó khăn cho gia đình cụ. Nhưng Cụ bà Thái thị Huyện vẫn vượt được qua tất cả và hoàn thành trọn vẹn đảm đang. Ta có thể nói sự nghiệp của Cụ Phan Bội Châu đối với Dân Tộc, trong sự công lao đóng góp của cụ bà phải nửa. Điều ấy thực không quá đáng.

Cụ bà Thái thị Huyện vẫn kiên trì, đảm đang, tần tảo quán xuyên gia đình. Như một thách đố với thực dân Pháp và tay sai. Sự trung hậu đảm đang của cụ đã làm cho chính quyền Pháp và tay sai không khỏi thán phục.

Cụ bà Thái thị Huyện đã lâm chung tại quê nhà ngày 1 tháng 4 năm Bính Tý (1936) hưởng thọ 71 tuổi. Khi Cụ bà Thái thị Huyện mất, các đồng chí của Cụ Phan Bội Châu đến phúng điếu, và tỏ ra vô cùng thương tiếc. Cụ Huỳnh Thúc Kháng đã đến phúng điếu cụ bà với câu:

Hiên phu nhân cư chồng mà góa, một mình chốc chớm nhà nuôi trẻ, đầu non hóa đá, cay chua sắp mấy vợ kiêm lâu.

Kiểm Lâu Liệt Nữ truyện: Kiểm Lâu, một cao sĩ nhà nghèo

có người vợ hiền. Cụ Huỳnh lấy tích này mà cho rằng Cụ bà Thái thị Huyện còn đảm đang hơn gấp mấy lần.

Cụ Phan Bội Châu làm câu đối khóc cụ bà:

Ba mươi năm cầm sắt khéo xa nhau, muta sầu gió thắm, chỉ bóng làm chồng, ngời ngó trẻ con rơi lệ nóng.

Tình cờ gặp khách năm châu, hơn ba mươi năm chồng có như không, cố đừng vừng mới ghê, ngậm đắng nuốt cay tròn đạo mẹ.

Sau đây xin trích đoạn cuối lời Cụ Phan Bội Châu kể lược sử cụ bà:

Vợ chồng ly biệt nhau 20 năm...

"Hỡi ơi! Câu nói ấy bây giờ còn phảng phất ở bên tai ta, té ra chầy chạp năm tháng, chẳng một việc làm gì, chốc đã chẵn mười năm. Phỏng khiến mẹ mày chết trước ta, thì trách nhiệm của ta còn nặng thêm mãi mãi.

Suối vàng quanh cách

Đầu bạc trăm năm, còn lời thề cũ

Mẹ mày thật chẳng phụ ta, ta phụ mẹ mày.

"CÔNG NHĨ VONG TƯ", chốc mẹ mày cũng lượng thứ cho ta chứ.

Phan Bội Châu

Cụ bà Phan Bội Châu quả thực một tấm gương vàng đảm đang, trung hậu, tiết liệt. Tấm gương ấy đáng cho phụ nữ hậu thế soi chung. Từ giải đất anh hùng Việt Nam ngẩng mặt nhìn ra bao lơn thế giới, Cụ bà Thái thị Huyện xứng đáng ngược chào phụ nữ năm châu bốn biển, xứng danh là hậu duệ mẹ Việt Nam đầu đời Âu Cơ. ■

NHẤT CHÍNH